Žepna knjiga na naših knjižnih policah

Ob koncu leta 1977 in v začetku naslednjega leta je bilo v naših knjigarnah in mnogih blagovnih hišah moč opaziti na posebnih stojalih manjše broširane knjige pod skupnim naslovom »Žepna knjiga«. Kupec je lahko izbiral sprva med dvanajstimi naslovi knjig, kasneje pa se je izbor še razširil, in danes lahko rečemo, da je v tej zbirki res lahko najti ustrezno knjigo skoraj za vsak okus.

Taka možnost nakupa knjig po izredno nizki prodajni ceni in precej širokega izbora je za marsikaterega bralca prijetno presenečenje; ni treba več odšteti zajetnega kupčka ban-

kovcev za knjigo, ki je na pogled sicer lepa v svoji razkošni usnjeni ali platneni »obleki«, toda temu primerno tudi draga in zato tudi pogosto nedostopna širokemu krogu bralcev. Ljubiteljem knjig je bilo prej precej težko pogosto kupiti knjigo in so si željeno literaturo raje izposojali v knjižnicah, danes pa lahko dobe tudi knjige-uspešnice po trikrat manjši ceni kot sicer – to pa prav v Žepni knjigi.

Zbirka je produkt skupnega dela več slovenskih založb – kar 7 založb sodeluje v tej medzaložniški zbirki: Cankarjeva založba (ki je tudi nosilec celotne akcije), založba Mladinska knjiga, Borec, Državna založba Slovenije, pa založba Lipa iz Kopra, Obzorja iz Maribora ter Tehniška založba. Vsaka založba nameni za vsako knjigo posebej, ki jo želi uvrstiti v svoj izbor, določen ustanovitveni delež, sodeluje pa lahko s toliko knjigami, kot pač želi. Zdaj uvrste nekatere založbe v Žepno knjigo običajno dve knjigi (tako Mladinska knjiga, pa tudi še druge), nekatere pa le eno knjigo (npr. založba Lipa), včasih nekatere ponudijo kar tri knjige v enem letniku!

Pri Cankarjevi založbi delujeta dva odbora v zvezi z »Žepno knjigo«: poslovni odbor ter uredniški odbor, ki izbira nova dela, ki jih bodo uvrstile posamezne založbe v zbirko Žepne knjige. Vsaka založba plača stroške dela tega oddelka pri Cankarjevi založbi, določen rabat in si tako zagotove enotno opremo knjige, skupno ceno za prodajo, skupen tisk, plačajo sploh vse stroške v zvezi s tiskom, tudi avtorske honorarje. Zbirko so sprva tiskali v 10.000 izvodih, kasneje je naklada padla na 8000, pa celo na 6000 izvodov nekega dela. Naklada je pač odvisna od mnogih dejavnikov...

Da ne bi morda kdo mislil, da neka založba, udeležena v tej knjižni zbirki, lahko precej zasluži s prodajo teh del v broširani izdaji. Pri Mladinski knjigi mi je tovariš Ivan Bizjak povedal, da dajo vsi prihodki in odhodki od ustanovitve zbirke pa do danes kar 20 milijonov minusa v zvezi z Žepno knjigo! To jasno kaže, da založbe nikakor ne bogatijo s tiskanjem in izdajanjem te zbirke, morda si nakopljejo celo izgube..., torej je zmotno prepričanje nekaterih, ki menijo, da si založbe s tiskanjem broširanih knjig – seveda je njihoga količina večja – želijo ustvariti profit.

Kje je treba iskati vzroke za tako velike izgube, seveda ne vem – morda ni Mladinska knjiga imela srečne roke pri sami izbiri knjig, namenjenih za Žepno knjigo, najbrž pa so vzroki tudi drugje... Moj prijazni sogovornik je povedal, da so do sedaj sodelovali s šestimi deli (kar štirje avtorji so domači – od Kosmača, pa do novejšega literarnega ustvarjalca Bulatovića; po ostalih dveh delih pa so posneli tudi film: Ljubezenska zgodba in Zajtrk pri Tiffanyju – le kdo ne pozna teh naslovov?!), da jim je naklada do tretjega letnika zbirke padla od 10.000 izvodov na 8000 ali manj, njihova cena pa se giblje od dveh starih tisočakov pa tja do sedmih... Cena knjige torej ni pretirano visoka, pa kljub temu zanimanje za Žepno knjigo žal upada! Je prav, da je tako, kot pač je?

Pri Cankarjevi založbi mi je tovariš Miloš Mikeln predstavil namen Žepne knjige –

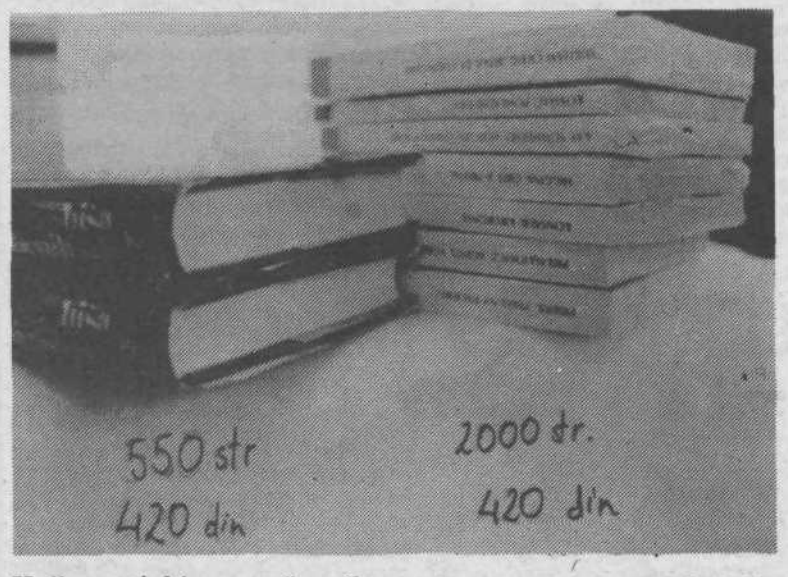

Knjiga naj bi namreč našla pot v najširši krog ljubiteljev branja, kar omogoča med drugim tudi dokaj nizka cena. Kljub temu pa je naš slovenski »knjižni trg« še vedno veliko preozek (je to odraz naše mentalitete, se ob tem sprašujem) in bi ga bilo treba bolj razširiti. V naslednjem letu se bodo stroški za tisk in papir še povečali za približno 25% – le kaj bo šele tedaj?

Danes lahko izbiramo kar med 31 naslovi knjig, ki so znane doma in v svetu. Mnoga dela so uspešnice, ki so v svetu veliko bolj brana – no, morda pa tudi Slovenci radi veliko beremo (le da gremo raje po knjigo v knjižnico ali pa kupujemo knjige bolj za okras in zapolnjevanje praznih knjižnih polic – ne pa za branje in bogatenje nas samih... Priznajmo, da je ponekod res to slednje: da kupujemo knjige »na metre« in bolj za vzbujanje občudovanja in zavisti sosedov, ne pa zase...).

Izbor knjig se bo to leto še povečal za nekaj naslovov. Treba se je le ozreti po stojalih Žepne knjige in izbrati knjigo, ki bo po našem okusu.

V knjigarnah so mi povedali, da je povpraševanje po teh knjigah zelo različno; prodaja je odvisna od lokacije same prodajalne, pa od populacije, ki zahaja vanjo in še od marsičesa.

Povedali so, da največ prodajo brošur oziroma priročnikov, kot npr. Naše gobe, Ljubezen, spolnost, sreča, Tvoj otrok od A do Ž in kuharsko knjigo, pa tudi Kirurginja gre dobro v prodajo (kot vedno, se mi zdi...). Tudi zgodbe z vojno ali znanstveno-fantastično tematiko so precej iskane.

In za konec vprašanje za razmišljanje (če se vam zdi zanimivo): kaj menite, bralec, kako se prodaja »Vročica sobotne noči«..?

Dora Vodopivec

SPREMEMBE IN DOPOLNITVE ZAKONA O VARSTVU ZRAKA

Učinkovitejši način zbiranja sredstev

Pred delegati v republiški skupščini je predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o varstvu zraka. Ta zakon je bil sprejet leta 1975 in je uvedel samoupravne odnose in združevanje sredstev na področju varstva zraka. Na podlagi tega zakona so bile leta 1976 in 1977 ustanovljene samoupravne skupnosti za varstvo zraka, leta 1975 pa republiška služba za varstvo zraka pri Meteorološkem zavodu SRS.

Potreba po ustreznih dopolnitvah in spremembah dosedanjega zakona se je pokazala predvsem glede financiranja varstva zraka. Način financiranja varstva zraka, kot ga določa sedanji zakon, namreč ni dejansko zaživel, kar je onemogočalo samoupravnim interesnim skupnostim za varstvo zraka, da bi normalno opravljale svoje naloge, ki jih imajo po zakonu. Posledica tega stanja je tudi, da ni prišlo do ustrezne organizacije mreže merilnih postaj v republiki, ki bi omogočale sprotno ugotavljanje onesnaženosti zraka.

Zaradi vsega tega so bile predlagane spremembe in dopolnitve obstoječega zakona, ki naj na novo uredijo način financiranja varstva zraka. V skladu s predlaganimi spremembami in dopolnitvami naj bi sredstva za delo republiške službe za varstvo zraka in za organizacijo ter vzdrževanje republiške osnovne mreže merilnih postaj zagotavljala *SR Slovenija*. Sredstva, potrebna za delo pooblaščenih strokovnih organizacij in zavodov na dopolnilni mreži v okviru analitično nadzornega sistema ter za organizacijo in vzdrževanje dopolnilne mreže merilnih postaj, pa zagotavljajo ustrezne občinske ali medobčinske skupnosti za varstvo zraka.

Sredstva naj prispevajo onesnaževalci

Sredstva za izvajanje nalog skupnega pomena, ki jih imajo po zakonu skupnosti za varstvo zraka in Zveza skupnosti za varstvo zraka Slovenije, naj bi zagotavljale temeljne organizacije združenega dela in imetniki cestnih motornih vozil kot uporabniki virov onesnaževanja zraka in sicer s prispevkom zaradi onesnaževanja zraka.

Prispevek zaradi onesnaževanja zraka plačujejo uporabniki virov onesnaževanja v višini, ki je določena glede na obseg in stopnjo onesnaženosti, ki jo ti viri povzročajo, in pa glede na sprejete programe dela skupnosti za varstvo zraka (občinskih in medobčinskih) in Zveze skupnosti za varstvo zraka Slovenije. Prispevek plačujejo temeljne organizacije združenega dela iz svojega dohodka. Temeljne organizacije združenega dela, ki upravljajo z nepremičnimi viri onesnaževanja zraka, plačujejo prispevek v višini in na način, ki ga določa samoupravni sporazum, ki se sklene v okviru skupnosti za varstvo zraka. Vendar pa so tega prispevka oproščeni upravljalci oziroma lastniki nepremičnih *virov onesnaževanja, ki izvajajo* sanacijo teh virov po sanacijskem programu – in sicer za dobo, ki je predpisana za izvajanje sanacijskega programa.

Določene kategorije oproščene

Imetniki cestnih motornih vozil naj bi plačevali prispevek zaradi onesnaževanja zraka od delovne prostornine motorjev. Višino tega prispevka določi republiški izvršni svet z odlokom – glede na sprejete programe dela občinskih in medobčinskih skupnosti za varstvo zraka in Zveze skupnosti za varstvo zraka Slovenije. Od tega prispevka so izvzeta nekatera vozila in sicer motorna vozila javnega potniškega prometa, intervencijska vozila in vozila organov za notranje zadeve, vozila kazensko poboljševalnih zavodov, vozila JLA, kmetijski traktorji ter vozila tujih diplomatskih in konzularnih predstavnikov. Posebej je v tej zvezi določeno, da občinski upravni organ, pristojen za registracijo motornih vozil, ne sme registrirati vozila, če imetnik vozila ob registraciji ne predloži dokazila o plačenem prispevku.

Vsa tako zbrana sredstva se zbirajo pri skupnostih za varstvo zraka, v občinah, kjer nimajo teh skupnosti, pa se sredstva zbirajo na posebnem računu pri občinski skupščini.

Za sanacijo nekaterih virov onesnaževanja skupne akcije

V zakonu bo tudi podrobneje določeno, kako se zagotavljajo sredstva za sanacijo virov onesnaževanja. Sredstva namreč zagotavljajo sami upravljalci oziroma lastniki virov onesnaževanja (objekti, obrati ali naprave, ki izpuščajo v zrak škodljive snovi prek dovoljene meje) iz lastnih sredstev. Za sanacijske ukrepe, ki so v interesu združenega dela v širšem območju, se zagotovijo sredstva tudi s samoupravnim sporazumevanjem organizacij združenega dela. Postopek za tako samoupravno združevanje sredstev prične skupnost za varstvo zraka na podlagi predloženega sanacijskega programa, ocene investicijske sposobnosti temeljne organizacije združenega dela za izvedbo tega programa in ocene skupnega interesa združenega dela in širšega območja za sanacijo. Če pa gre za uresničevanje sanacijskega programa širšega družbenega interesa, se z družbenim dogovorom, ki ga sklenejo pristojni organi *družbenopolitičnih skupnosti*, samoupravnih interesnih skupnosti in drugih zainteresiranih dejavnikov, dogovorijo obveznosti udeležencev tega dogovora pri zagotavljanju potrebnih sredstev. Kadar gre za nujne širše družbene potrebe, da se sanirajo viri onesnaževanja, in je od tega odvisno uresničevanje ciljev družbenega razvoja, ki so določeni v družbenem planu SRS, se lahko tudi z zakonom določi obvezno združevanje sredstev za sanacijo obstoječih virov onesnaževanja zraka.

Franci Grad